

Documents institucionals

Durant el curs 2008-2009, l'Institut d'Estudis Catalans ha redactat un document d'«Orientacions estratègiques 2009-2018» per als propers deu anys.

«Orientacions estratègiques 2009-2018»

Amb motiu del seu centenari (2007), l'IEC ha realitzat un procés de reflexió interna sobre com ha d'exercir la seva funció en el marc de les noves dinàmiques socials i les noves condicions del context en què s'insereix. Del dit procés han sorgit aquestes orientacions estratègiques per al període 2009-2018, aprovades pel Consell Permanent el dia 11 de desembre de 2008 i elevades al Ple perquè siguin ratificades.

El resultat són vint-i-sis orientacions estratègiques que s'han organitzat en quatre apartats:

- a) Missió, visió i ambició.
- b) L'estructura.
- c) Les funcions.
- d) El funcionament.

El document delimita el terreny en què s'hauran de proposar els futurs programes d'acció.

Igualment, identifica els elements definidors de determinades matèries en què caldrà una reflexió més profunda durant el període d'aplicació.

Missió, visió i ambició

1. *L'Institut d'Estudis Catalans és l'acadèmia catalana de les ciències i les humanitats, una institució dedicada a l'alta cultura, el coneixement i la recerca, que es caracteritza i es vol continuar caracteritzant per la catalanitat, l'excel·lència, la transversalitat científica i la independència.*

Aquests trets han d'impregnar tota l'acció de l'IEC i, per això, convé disposar dels mitjans humans i materials necessaris per a desenvolupar aquestes tasques, i de les estratègies comunicatives adequades, tant internes com externes.

2. *L'IEC és una institució amb vocació de servei a la societat que representa acadèmicament. Per aquest motiu, s'ha d'implicar en les grans qüestions de les terres de*

llengua i cultura catalanes per a fer-hi una contribució decidida des de la seva autoritat acadèmica.

L'IEC ha d'aportar coneixement i reflexió sobre temes crucials com la catalanitat, la recerca, el model de llengua, l'educació o el model de desenvolupament, i ha de liderar la reflexió i la recerca sobre els efectes de les grans qüestions internacionals en el seu àmbit territorial, el dels Països Catalans. Per això, ha d'augmentar el pes del debat científic interdisciplinari en els seus òrgans i associar persones i institucions externes al procés. Igualment, ha de dissenyar els plans més adients perquè aquestes actuacions tinguin repercussió i utilitat socials.

3. L'IEC ha de tenir una relació de col·laboració singular amb les autoritats públiques del seu àmbit territorial, en tant que és acadèmia catalana de les ciències, les tècniques i les humanitats.

Amb aquest propòsit, cal mantenir un esforç continuat per a fer conèixer la realitat i la potencialitat de l'IEC a les autoritats públiques del seu àmbit territorial, oferir-los col·laboració útil i reivindicar el reconeixement institucional que li correspon, de manera que li siguin encomanades les funcions per a les quals és idònia. Per a això, s'ha de dissenyar una estratègia de diàleg i d'aproximació respecte de totes elles.

4. Per la seva funció cabdal, l'IEC té la voluntat de col·laborar amb altres institucions i organismes nacionals i internacionals del camp del coneixement i de la recerca.

Aquesta cooperació s'ha de realitzar preferentment amb les universitats i els centres de recerca, amb altres acadèmies nacionals i internacionals i amb altres organismes públics o privats de l'àmbit cultural i científic.

L'estructura

5. L'estructura de l'IEC com una acadèmia unitària organitzada en seccions és l'adequada. Aquesta estructura en configura la identitat.

L'IEC ha de mantenir oberta la possibilitat de revisar, després d'una exhaustiva valoració prèvia, el nombre i la distribució temàtica de les seccions si, d'aquesta manera, es poden cobrir millor determinats àmbits de coneixement. D'altra banda, la cooperació entre les seccions existents és un objectiu prioritari.

6. La solidesa de l'Institut d'Estudis Catalans depèn de la qualitat i el compromís dels seus membres.

En la incorporació de nous membres numeraris a les seccions, s'ha de seguir un procés d'elecció obert i objectiu que es resolgui a favor dels candidats que tenen una trajec-

tòria científica de prestigi reconegut, un ferm compromís amb la llengua i la cultura catalanes i una manifesta predisposició a implicar-se activament en les tasques pròpies de l'IEC.

7. Les societats filials constitueixen un factor de riquesa i de dinamisme de l'IEC que es pot potenciar encara més.

El reforçament de les filials s'ha de produir tant en la seva activitat pròpia com en la relació amb les seccions i els òrgans de l'IEC. Les societats filials, cobrint àmbits diferents de coneixement, han de consolidar el seu paper de relació amb els investigadors, de col·laboració en programes de recerca, de comunicació amb la societat i de presència activa a tot l'àmbit territorial.

Les funcions

La funció prescriptiva

8. L'IEC ha de proposar a les autoritats públiques els àmbits en què podria tenir una funció prescriptiva, a més del de la llengua.

L'IEC està capacitada per a realitzar una funció anàloga a la que exerceix en la llengua en altres àmbits del coneixement (especialment, en el patrimoni cultural i la catalanística). L'IEC també és competent per a la realització d'informes, llibres blancs i dictàmens preceptius en aspectes científics.

La funció de recerca

9. El camp prioritari de recerca de l'IEC és l'avançament de la ciència i la cultura en el marc de la catalanística.

En la catalanística, entesa en sentit ampli, el país necessita una institució potent que tingui la responsabilitat d'impulsar-hi la recerca i el coneixement. L'IEC és la més indicada per a exercir-la mitjançant la col·laboració amb altres institucions, especialment les universitats i els centres de recerca.

10. L'IEC ha d'acomplir també una funció rellevant tant en el foment, la coordinació, l'assessorament i l'avaluació de la recerca en general com en el disseny i l'execució de projectes singulars.

Tenint present la importància d'universitats i centres investigadors en la producció de la recerca, la funció de l'IEC en aquest camp s'ha de centrar en la planificació, la ges-

tió i l'avaluació. També pot abordar la realització de projectes lligats a la cultura de l'àmbit territorial, la interdisciplinarietat o l'avantguarda del coneixement i l'erudició. D'altra banda, l'IEC ha de vetllar perquè la recerca difosa en català tingui la consideració i la qualificació adients en les diverses agències d'avaluació de la recerca.

11. *L'IEC ha de tenir la capacitat per a actuar com un ens de foment i coordinació de la recerca.*

En aquest sentit, l'IEC ha de tenir l'estructura adequada per a definir, impulsar i encarregar projectes de recerca; promoure les activitats de joves investigadors; coordinar grans projectes, i crear i gestionar xarxes temàtiques. En qualsevol cas, l'IEC ha de prioritzar els esforços i els recursos en iniciatives que siguin de gran abast, preferentment transversals i amb implicació tant del sector privat com del públic. Igualment, ha de participar en la transferència de coneixement a l'empresa i a la societat.

12. *L'IEC ha d'esdevenir un organisme de referència dels governs del seu àmbit territorial per a l'assessorament i l'avaluació de les polítiques de recerca.*

L'IEC ha de tenir un paper destacat i singular en el disseny dels plans de recerca dels governs del seu àmbit territorial. Conseqüentment, també ha de tenir una funció específica en l'avaluació de la recerca i de les polítiques de recerca.

La funció d'assessorament

13. *L'IEC ha d'elaborar informes de referència i llibres blancs sobre aspectes d'interès prioritari per a la societat.*

Des de la independència, la solvència i el rigor científics i la interdisciplinarietat, l'IEC —amb la intervenció de les seccions, les societats filials i experts externs— ha d'elaborar documents que, basats en el coneixement existent, aportin llum sobre les grans qüestions en debat al seu àmbit territorial. L'IEC ha de prendre la iniciativa en aquest terreny, per bé que ha d'estar obert a la fixació de les prioritats estratègiques que puguin fer els governs del seu àmbit territorial.

14. *L'IEC aspira a esdevenir el consell consultiu científic de les administracions del seu àmbit territorial.*

L'IEC hauria d'aconseguir un estatus de consell consultiu dels governs en tot allò que fa referència als fonaments científics de les polítiques sectorials que es volen impulsar o implantar.

La funció de difusió del coneixement

15. *Les tasques de l'IEC són científiques i, per tant, el seu públic prioritari ha de ser la comunitat científica, sense oblidar que ha d'estar obert a la societat en general.*

Essent els membres de la comunitat científica els principals destinataris de les seves activitats, l'IEC ha de promoure la discussió científica, sobretot interdisciplinària; ha de fixar el llenguatge científic en català i estendre'n l'ús; ha d'elaborar i difondre obres de referència en els diversos camps de coneixement, i ha de mantenir actualitzades i accessibles bases de dades de suport al coneixement i a la recerca.

16. *L'IEC ha d'impulsar iniciatives de formació d'alt nivell en temes relacionats amb la catalanística i en estudis interdisciplinaris.*

L'IEC pot impulsar una formació complementària a l'oferta universitària existent en el camp dels alts estudis catalans, que en proporcionin una visió integrada i específica. Aquesta formació ha d'aprofitar els mitjans que ofereixen les tecnologies de la informació i la comunicació per a tenir una difusió més àmplia i una aproximació didàctica més atractiva i innovadora.

17. *L'IEC ha de difondre l'alta cultura científica, tècnica i humanística, tant dins la societat catalana com a la resta del món.*

La missió de l'IEC en aquest aspecte ha de ser elaborar productes i generar activitats que tradueixin el coneixement a un llenguatge alhora rigorós i accessible a professionals, docents, periodistes i estudiants universitaris, fent ús de les possibilitats que ofereixen les tècniques de la informació i la comunicació.

18. *L'IEC s'ha de pronunciar sobre qüestions amb base científica.*

L'IEC ha de contribuir a millorar el nivell del debat públic amb els arguments que posen a l'abast el coneixement científic i la racionalitat, des de la convicció que un coneixement més adequat d'aquestes bases ajudarà a prendre decisions més satisfactòries.

El funcionament

Organització interna i territorial

19. *L'IEC ha d'adaptar la seva organització interna a les funcions que vol desenvolupar.*

Afavorint la integració dels àmbits acadèmic, tècnic i administratiu, s'ha de consolidar una estructura capaç de donar resposta a les diferents funcions de l'IEC i de facilitar assistència tècnica a les seccions i a les societats filials.

20. *L'IEC ha de crear una fundació per a dotar-se d'una capacitat organitzativa més gran per a afrontar la diversitat de tasques que realitza.*

Aquesta fundació podrà fer tasques, col·laterals respecte a les seves funcions principals, que no pot assumir l'IEC directament. En són exemples la difusió del coneixement a la societat, la implicació en projectes amb participació privada i l'activitat editorial.

21. *L'IEC ha de disposar d'una política editorial sòlida, que esdevingui un dels seus punts forts.*

Com a principal canal de publicació de recerca en català, l'IEC ha de millorar el procés editorial i incrementar la difusió social de les obres editades (amb accions com la coedició i la incorporació de versions digitals). També ha de fomentar la publicació de grans obres de científics catalans.

Projecció social

22. *Per mitjà de les seves activitats, l'IEC ha de tenir presència a tot el seu àmbit territorial.*

Les dues eines principals per a afavorir aquesta presència social a tot l'àmbit territorial són les delegacions territorials i les societats filials, que hi han de dinamitzar llurs activitats i esdevenir un element d'aglutinació i de referència per al teixit cívic de la catalanitat.

23. *El reconeixement social de l'IEC s'ha de fonamentar en les seves activitats i en el resultat dels seus treballs.*

Malgrat el prestigi històric de l'IEC, el reconeixement social actual i futur s'ha de sustentar en la qualitat de les activitats presents de l'IEC. Per això, al mateix temps que vetlla per l'excel·lència d'aquestes activitats, ha de vetllar per a assegurar-ne la difusió al conjunt de la societat.

Projecció internacional

24. *L'IEC ha de fer un esforç per a ser més conegut internacionalment.*

Aquest coneixement més gran s'ha de basar en l'excel·lència i l'homologació internacional de la seva activitat. Per això, s'han de potenciar els productes propis en anglès,

la presència i l'organització d'esdeveniments científics internacionals, l'establiment d'acords de cooperació amb altres acadèmies i la presència en les principals associacions internacionals.

Sostenibilitat econòmica

25. *L'IEC hauria de disposar d'un finançament públic estable de tots els governs del seu àmbit territorial per al seu funcionament normal.*

Les funcions preceptives de l'IEC i les que li són atribuïdes de manera estable (incloent-hi l'estructura i les despeses de funcionament) haurien de disposar d'unes partides específiques —actualitzades anualment de manera automàtica— en els pressupostos públics dels governs del seu àmbit territorial. Amb aquest propòsit, l'IEC ha d'elaborar un document que descrigui aquestes funcions i calculi i justifiqui les necessitats de finançament. En canvi, el finançament de projectes, programes i encàrrecs que tenen un període delimitat (activitats de recerca, informes i dictàmens per al govern, etc.) s'hauria de fixar en contractes programa pluriennals acordats entre les parts.

26. *L'IEC ha d'augmentar la proporció d'ingressos propis.*

L'IEC ha de buscar altres fonts d'ingressos —sobretot mitjançant la captació de fons privats i la comercialització de productes propis— perquè una part del seu finançament s'obtingui de vies diferents dels pressupostos públics. La futura Fundació de l'IEC hi ha de tenir un paper destacat.

Consideracions finals

Aquestes orientacions estratègiques constitueixen el marc de la futura actuació de l'IEC i s'han de traduir en iniciatives concretes mitjançant els programes que aprovin els òrgans de govern. Encara que cadascuna de les orientacions es pot desenvolupar separatament, només adquireixen ple sentit i plena eficàcia en conjunt. Per això, s'ha de vetllar perquè avancin d'una manera compassada.

El procés d'aplicació de les orientacions estratègiques de l'IEC ha de ser dinàmic i flexible, de manera que es pugui anar adaptant a l'evolució de la institució i del context en què s'insereix. Això requerirà una avaluació periòdica, tant de les orientacions estratègiques com del procés d'aplicació.